

1. Abaújkér, Gyűr-tető

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B

2004. október 20-án terepbejárást végeztünk a település határában, az Abaújszántó felé vezető útszakasz mentén, melynek során őskori településnyomokat sikerült lokalizálni. A lelőhely az Abaújkértől DNy-ra fekvő, felszínből kiemelkedő fennsík K-i oldalán helyezkedik el, átnyúlva az úttest Szerencs-patak felé húzódó lankáira is. A lelőhelyről bronzkori kerámiatöredékeket gyűjtöttünk.

VERES JÁNOS

2. Abaújkér, református templom

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kk, Kú

2004. november 17-én régészeti szakfelügyeletet végeztünk az Árpád-kori eredetű műemléktemplomnál. A hajó és szentély É-i és D-i falai megsüllyedtek, ezáltal mindkettő egy Ny-K-i tengely mentén megrepedt. A repedés vizsgálatára talajmechanikus és statikus szakembereket hívott a református egyházközség. A vizsgálattal megbolygatták a templom környezetében található középkori és kora újkori templom körüli temetkezéseket.

A templom szentélyének É-i falára merőlegesen egy 50-cm széles, 90-cm hosszú árokban vizsgáltuk a szentély alapját. A 25-cm vastag sötét humusz alatt sárgásbarna, köves, törmelékes földréteg volt, benne több embercsonttal és egy középkori peremtöredékkal. A csontok másodlagos helyzetben voltak. A szentély alapjának alját 75-cm mélyen találtuk meg. A fenti kevert réteg befut az alap alá. Az árok metszetsfalában a humusz alatt végig egységes volt a réteg, elválást nem tapasztaltunk.

SZÖRÉNYI GÁBOR ANDRÁS

3. Abony, Elsővíz-dűlő II.

(Pest megye) U, R, B, LT?, Sza, Á

A 4. sz. főút Abonyt elkerülő nyomvonalának kutatása során megelőző feltárást végeztünk a 49. sz. lelőhelyen (Tót Gyurka-szék-dűlő).

Főnyomvonal-szakasz

A 82+820–83+000 km közötti főnyomvonal-szakaszon 132 objektum került elő, ebből 6 bizonyult újkorinak, 54 objektumot leletanyag hiányában nem tudtunk korszakhoz kötni. Közelebbről meghatározatlan őskori kerámia került elő 26 objektumból. Neolitikus anyagot 7 objektum tartalmazott, 17 objektum pedig a középső rézkor vége–késő rézkor eleje közötti időszakhoz tartozott. A szarmata korszakból 9 gödröt, az Árpád-kori falurészletből 29 objektumot, köztük 5 lakóházat és egy szabadtéri kemencét tártunk fel. A lakóházak mindegyikében volt kemence.

A 83+000–600 km közötti lelőhelyrészleten 135 objektumot tártunk fel, melyek közül 6 sír, 1 szögletes és 1 körárok, 3 agyagkitermelő, 2 kút, 2 kemencemaradvány, 13 cölöplyuk és 107 gödör volt.

Az objektumok több mint a felének betöltéséből őskori leletanyag került elő, jelentős a lelet nélküli objektumok száma. Néhány gödör újkorkori. Többségük és a nagyméretű gödörkomplexumok leletanyaga a középső rézkor–késő rézkor közötti átmeneti időszakra tehető. Jelentős mennyiségű leletanyag került ki a nagy gödörkomplexumokból: nagy mennyiségű kerámia, kő- és csonteszköz, igen sok állatcsont. A 312. objektum egyik gödréből nagy mennyiségű őstulokcsont látott napvilágot. Ugyanebből az objektumból való egy csiszolt kőbaltatöredéke, valamint a lelőhely egyetlen őskori fémlelete, egy kisméretű rézhuzal. Fontos megemlíteni a 284. objektumból előkerült őstulokkoponya felső részét, nagyméretű szarvcsapokkal.

Területünkön hat őskori zsugorított sír került elő. A 362. sírban egy jobb oldalára fektetett, DK 130 fok tájolású csontváz feküdt négy edénymelléklettel, jobb felkarja mellé kovapengét helyeztek. A 402. objektumban egy bal oldalán zsugorított gyermekcsontváz feküdt. Feje fölött ívelt elrendezésben szintén négy edénymelléklettel. A 373. és a 390. objektum csontváza jobb oldalukon voltak zsugorítva és mellékletük nem volt. A 371. objektum jobb oldalán zsugorított csontváza mellé kissé félgömbre emlékeztető kisméretű tálat és egy követ helyeztek. A lelőhelyrészlet egyetlen kettős sírja a 377. objektumból került elő. A két gyermek zsugorított csontváza szét volt dülve; egyetlen finom, kézzel formált edény töredéke került elő a földből.

A területen csak egy szarmata gödör került elő, leletanyaga vastárgy, valamint szürke és kézzel formált kerámia.

A lelőhely keleti vége közelében, a 83+600–680 km közötti részleten 58 objektumot tártunk fel, melyek közül 3 sír, 1 árok, 1 nagy kiterjedésű objektumrészlet, 1 műhelygödör, 1 földbe mélyített lakóház, 2 kút, valamint 49 gödör volt. Az említett objektumok közel $\frac{3}{4}$ része őskori. A nyomvonal É-i részén szarmata telep részletét tártuk fel.

A 275. objektum egy nagy kiterjedésű gödörkomplexum. A benne elhelyezett kisebb gödrök leletanyagából a szakálháti kultúrához sorolható kerámiatöredékek, csonteszközök, kovaszilánkok kerültek elő.

A lelőhelyrészleten három sírt tártunk fel. A 236. objektumból, DNy-i tájolású szarmata sírból vasfibula, vaskés, bronzcsat, kihajló peremű szürke tál, valamint egy bronzérem került elő. A másik két csontvázas sír egymás közelében helyezkedett el, valószínűleg őskoriak.

A lelőhely K-i végén a 83+680–705 km-szelvényében három újkori gödröt, gödörészletet bontottunk ki. A 277. gödör anyagában grafitos kelta (?) edénytöredék is volt. A gödrök anyagában korai AVK anyag is előfordult, a többség leletanyaga a szakálháti kultúrához tartozik. A 187. kútból három koponya és különböző mélységben szétszóródott embercsontok kerültek elő, neolitikus edénytöredékekkel együtt. A 180. gödör betöltésében bronzkori – talán Vatyá – edénytöredékeket találtunk.